

עליית יהודי אתיופיה

Aliyah of Ethiopian Jewry

ניסן התשע"א - 4/2011 - 867

בעקבות החשיפה המוקדמת של המסע בכלי-התקשורת הסתיימה העלייה בטרם עת. ההפסקה גרמה לכך שחלקי משפחות עלו ארצה והנותרים חזרו לכפריהם. כמה חודשים לאחר מכן, בשנת 1985, נערך מבצע חשאי קטן שכונה "מבצע שבא" ובו הוטסו לישראל כ-650 אנשים.

לאחר הפסקה ממושכת יצא בשנת 1991 גל עלייה גדול - "מבצע שלמה". זה היה מבצע מורכב שתוכנן בקפידה רבה ובמסגרתו הועלו תוך כיממה כ-14,400 עולים ברכבת אווירית מאדיס-אבבה.

לאחר "מבצע שלמה" החלו להגיע לישראל גלי עלייה נוספים מ"זרע ביתא ישראל". זוהי קבוצה שבמקור השתייכה ל"ביתא ישראל" ומסיבות היסטוריות שונות התנצרה וכתת שבה ליהדות.

עלייתה של יהדות אתיופיה נחשבת לאחד הסיפורים המרתקים והמופלאים של עם ישראל והציונות. היא מבטאת הגשמה של חלום עתיק יומין ואת הכמיהה והזיקה לארץ ישראל ולעיר הקודש ירושלים.

ארגה טדסה איש חינוך ומתרגם

תיאור הבול והמעטפה

הבול מתאר את המסע הרגלי והאווירי של יהודי אתיופיה לישראל.

בראש ההולכים במסע נראה קייס (כוהן דת). על השמשייה שלו כתובה המילה "ירושלים" באמהרית.

מטוס הרקולס מסמל את העלייה האווירית של יהודי אתיופיה לישראל.

ברקע - איור של בית המקדש הדמיוני בירושלים, משאת נפשם של העולים.

בשובל נראים בתי כפר אתיופי לצד מצודת מגדל דויד וחומת ירושלים.

במעטפת היום הראשון נראה מסלול המסע הרגלי מאתיופיה לסודאן, והמשכו באחד מהנתיבים האוויריים מסודאן לישראל.

קהילת יהודי אתיופיה, המכונה "ביתא ישראל", היא קהילה עתיקה שנותקה משאר תפוצות ישראל בתקופה קדומה. על מקורה ועל נקודת הזמן ההיסטורית שבה הגיעה לאתיופיה קיימות גרסאות שונות.

רוב בני הקהילה התיישבו בצפון אתיופיה ובצפון-מערבה. שמועות על קיום הקהילה הגיעו ליהדות העולם באמצעות תייר מסתורי בשם אלדד הדני במאה ה-9 ובאמצעות הנוסע היהודי המפורסם ביותר בימי-הביניים - בנימין מטודלה. במאה ה-16 נפגש הרב דוד בן זמרא (רדב"ז) במצרים עם שבוי מלחמה מ"ביתא ישראל", וקבע שבני הקהילה שייכים לעם היהודי.

ב-1867 נשלח אליהם פרופ' יוסף הלוי - נציג מטעם חברת "כל ישראל חברים" ("אליאנס"), וב-1904 הגיע אליהם תלמידו של הלוי - ד"ר יעקב פייטלוביץ'. פייטלוביץ' הקדיש עצמו למען הקהילה, ובין היתר פעל להקמה של בית-ספר עברי במקום.

במחצית שנות ה-50 הביאה הסוכנות היהודית שתי קבוצות קטנות של בני נוער שלמדו במוסד כפר בתיה, ושלאחר מכן חזרו לאתיופיה כדי לחנך את בני הקהילה. הסוכנות ורשת "אורט" פעלו בקרב היהודים באתיופיה והקימו בית-ספר לשפה העברית.

העלייה הגדולה מאתיופיה החלה בעקבות פסיקותיהם של הרבנים הראשיים דאז, הרב עובדיה יוסף ב-1973 והרב שלמה גורן ב-1975, בדבר יהדותם של בני "ביתא ישראל". בסוף שנות ה-70 הגיעו לסודאן פעילי קהילה ראשונים והחלו - בסיוע של ה"מוסד" - לארגן הברחה של יהודים מאתיופיה לישראל. בין 1977 ל-1984 עלו במבצעים קטנים כ-7,000 יהודים במסעות רגליים, בספינות של חיל הים הישראלי ובמטוסים.

שיאו של המסע הרגלי היה בשנת 1984, שבמהלכו הגיעו לסודאן אלפי יהודים - נשים, זקנים וטף, ובראשם מנהיגי העדה וכוהני דת (קייסים).

במהלך המסע הרגלי, המסוכן והמפרך שלעתים ארך חודשים וכן בהמתנה ממושכת במחנות הפליטים, ניספו למעלה מ-4,000 בני הקהילה. רובם מצאו את מותם כתוצאה ממגפות, רעב והתקפות רצחניות של שודדים. בשל הסכנה הנשקפת ליהודים שנותרו בארץ עוינת, תוכנן מבצע חשאי לפינוי היהודים. מבצע ההטסה נקרא "מבצע משה" ונמשך מנובמבר 1984 עד ינואר 1985 ובמהלכו הועלו כ-6,700 נפש.

Aliyah of Ethiopian Jewry

The Ethiopian Jewish community, known as "Beta Israel" is an ancient community which was cut off from the rest of the Jewish Diaspora centuries ago. There are differing theories as to the community's origins and when they came to Ethiopia.

Most members of the community settled in the northern and north-western sections of Ethiopia. In the 9th century, rumors of the community's existence reached world Jewry through a mysterious tourist called Eldad Hadani and also via Benjamin of Tudela - the most famous Jewish traveler of the Middle Ages. In the 16th century, Rabbi David Ben Zimra (Radbaz) met with a Beta Israel captive in Egypt and determined that the members of this community belonged to the Jewish people.

In 1867 Professor Joseph Halevy was sent to the community as a representative of the French "Alliance Israelite Universelle" organization, subsequently followed in 1904 by his student, Dr. Jacob Faitlovitz. Dr. Faitlovitz dedicated himself to the community and among other projects he worked to establish a Jewish school there.

In the mid-1950's the Jewish Agency for Israel brought two small groups of Beta Israel youths to Israel, where they studied at the Kfar Batya youth village. Some of them later returned to Ethiopia to serve as teachers in their community. The Jewish Agency and Ort Israel worked jointly among the Jews in Ethiopia and founded a school to teach the Hebrew language.

The large Aliyah from Ethiopia began after rulings were issued by the Chief Rabbis of Israel at that time, Rabbi Ovadia Yossef in 1973 and Rabbi Shlomo Goren in 1975, declaring Beta Israel members to be Jews. The first community activists arrived in Sudan in the late 1970's, where they began - with the help of the Mossad - to implement plans to smuggle Jews from Ethiopia to Israel. Between 1977 and 1984 a total of some 7,000 Jews came to Israel on foot, via IDF naval ships and by plane in numerous small operations.

The peak of the trek came in 1984, when thousands of Jews, including women, children and the elderly, arrived in Sudan, led by community and spiritual leaders (Kies).

More than 4,000 members of the Beta Israel community died during the course of the arduous and dangerous journey, which sometimes took months, or during the long waiting period in refugee camps. Most perished as the result of disease, starvation and murderous attacks by marauders.

Due to the imminent danger that threatened the Jews remaining in hostile Ethiopia, a covert aerial evacuation operation was planned. The operation, called "Operation Moses" brought 6,700 Ethiopian Jews to Israel between November 1984 and January 1985. However, the operation was prematurely publicized by the media, causing it to be halted before all the Jews were evacuated. This resulted in families being separated, with some members in Israel and others returning to their villages in Ethiopia. A number of

חומת אירוע להופעת הבול
SPECIAL CANCELLATION

months later, in 1985, within the framework of a small covert operation called "Operation Sheba" an additional 650 people were flown to Israel.

Following a long interruption, a large wave of immigrants left in 1991 in yet another operation, called "Operation Solomon". This complex, well planned operation airlifted some 14,400 people from Addis Ababa to Israel in a single day.

Following Operation Solomon, additional waves of immigrants from the Falash Mura community also began to arrive in Israel. Members of this group, which originally belonged to Beta Israel, returned to Judaism after having converted to Christianity for various historical reasons.

The Aliyah of Ethiopian Jewry represents one of the most fascinating and wonderful stories of the Jewish people and of Zionism. It expresses the fulfillment of an ancient dream as well as the longing for and lasting bond with Eretz Israel and the holy city of Jerusalem.

Arega Tadesse
Educator and translator

Description of the Stamps and the First Day Cover

The stamp depicts the Jews' journey on foot and by air from Ethiopia to Israel.

The Kies (spiritual leader) is shown leading the trek. His umbrella features the word "Jerusalem" written in Amharic.

The Hercules airplane symbolizes the Aliyah of Ethiopian Jews to Israel via air.

In the background - an illustration of the imaginary Temple in Jerusalem, the immigrants' greatest desire. The tab features homes in an Ethiopian village alongside the Tower of David Citadel and the Jerusalem Old City Wall.

The First Day Cover features the route of the trek from Ethiopia to Sudan, followed by one of the aerial routes from Sudan to Israel.

Issue: April 2011

Design: Alemu Ishetie, Igal Gabai

Stamp Size: 35 mm x 50 mm

Plate nos: 829 (no phosphor bar)

Sheet of 9 stamps

Tabs: 3

Printers: Cartor Security Printing, France

Method of printing: Offset

השירות הבולאי - טל: 076-8873933

שדרות ירושלים 12, תל-אביב-יפו 68021

The Israel Philatelic Service - Tel: 972-76-8873933

12 Sderot Yerushalayim, Tel-Aviv-Yafo 68021

www.israelpost.co.il * e-mail: philserv@postil.com